

NEKI MAKROEKONOMSKI PROBLEMI HRVATSKE POLJOPRIVREDE

SOME MACROECONOMIC PROBLEMS OF CROATIAN AGRICULTURE

K. Pažur

Ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju, koji se ne predviđa prije 2007 godine, u hrvatskoj poljoprivredi doći će do promjene koje će za njene proizvodne subjekte imati velike ekonomske posljedice. Zavisno o pripremljenosti pojedinih subjekata na surovost djelovanja tržišnih zakona koji već danas djeluju u našem gospodarstvu, a pojačat će se ukidanjem carinskih barijera, i intervenciju države svesti na onu koju omogućuju odluke EU, neki će poljoprivrednici proći dobro ali većina loše. Stoga je posljednji čas da hrvatska država počne rješavati probleme kojima će se poljoprivrednicima olakšati taj očekivani ulazak.

Da će se tu morati poduzeti nešto radikalno govori i podatak da do 2007. u EU važi dosadašnji način financiranja poljoprivrede od oko 45 mld eura godišnje nakon čega će se smanjivati.

Većina tih problema spada u područje mikroekonomike i ne zahtjeva dugoročnu angažiranost no ima nekoliko ključnih problema koji spadaju u područje makroekonomike, rješavat će se dugoročno i zahtijevat će aktivnu intervenciju države. Takvih problema ima uglavnom 3 a o njihovom rješavanju ovisit će konkurentnost hrvatske poljoprivrede u cjelini a time i njen ekonomski položaj.

Jedan od problema je agrarna prenaseljenost uz usitnjenost gospodarstva. Broj poljoprivrednika od oko 450.000 s prosjekom obradivih površina od ispod 3 ha po gospodarstvu je prevelik i treba ga svesti za radno-ekstenzivne kulture, na barem 30-40 ha ili na ukupno najviše 50.000 gospodarstava s obzirom na

ograničenost našeg zemljišnog resursa. Rješavanje tog problema je dugoročno i kompleksno jer treba, paralelno s odlaskom ljudi iz poljoprivrede riješiti i njihov ekonomski prelaz u druge uglavnom tercijarne djelatnosti. Nikako se ne smije dozvoliti njihov odlazak u ionako pretrpane gradove ili još gore - u inozemstvo. Rješavanje tog problema je vrlo trajno; u SAD-u je primjerice, rješavan od 20-ih godina prošlog stoljeća do dugo iza II. svjetskog rata.

Drugi je problem navodnjavanje i odvodnjavanje bez čega nema stabilne poljoprivredne proizvodnje. Taj je problem riješila susjedna Italija u desetljeću oko 1930 godine a Izrael nakon II. svjetskog rata. Problem treba riješiti tako da država izgradi sistem navodnjavanja do seljačke farme, prvenstveno na ekonomski perspektivnim poljoprivrednim područjima. Nije prihvatljivo da Hrvatska, zemlja s jednim od najbogatijih vodnih resursa u Europi, nema riješen taj problem, čak ni u tragovima.

Treći je problem nekonkurentnost naše poljoprivrede. Premda je rješenje tog problema donekle povezano s rješavanjem prvog i drugog problema u hitno treba proanalizirati tržište i odrediti poljoprivredne proizvode s kojima možemo - u skladu s principima teorije komparativnih troškova odnosno prednosti - biti konkurentni u europskim razmjerima. Njihovu proizvodnju treba ekonomski stimulirati. Sličan problem pojavio se u Europi nakon I. svjetskog rata kad je nakon velikog uvoza jeftine američke pšenice nastala agrarna kriza koja je između 1929-33, bila samo još produbljena a trajala je u europskim agrarnim zemljama sve do 1936, tj. dok se nije povećala potražnja za poljoprivrednim proizvodima spremanjem Njemačke za rat. U vrijeme agrarne krize seljacima se savjetovalo da sade industrijsko bilje koje je imalo znatno povoljnije cijenu.

Inače naši strateško-ekspanzivni proizvodi sigurno nisu pšenica i kukuruz, ali mogu biti voće, povrće, vino, riba, meso i još neki marginalni kao med, ljekovito bilje, gljive i sl, za čitavu paletu prehrambeno-industrijskih proizvoda, prvenstveno onih koji počivaju na ekološki čistoj proizvodnji.

Realizaciju tog obimnog i dugoročnog programa pomoglo bi ranije formiranje ekspertnih stručnih skupina kod Agronomskog fakulteta, Ministarstva poljoprivrede a možda i HAZU, tako da program bude pripremljen kad dodje vrijeme realizacije, koja može početi nakon završetka izgradnje saobraćajne infrastrukture.

To su 3 glavna makroekonomska problema u našoj poljoprivredi, čije rješavanje treba čim prije početi, dugo će trajati ali će trajno donijeti velike ekonomske koristi.

Adresa autora - Author's address:

Dr. sc. Krešimir Pažur
red. profesor Agronomskog fakulteta, Zagreb

Primljeno - Received:

20. 04. 2004.